

CRNA GORA
S K U P Š T I N A
Odbor za ljudska prava i slobode
Broj: 00-51/14-4
Podgorica, 13. februar 2014. godine

IZVJEŠTAJ
SA DRUGOG REGIONALNOG SASTANKA PARLAMENTARNIH RADNIH TIJELA
NADLEŽNIH ZA LJUDSKA PRAVA I PRAVA DJETETA SA OMBUDSMANIMA ZA DJECU
ZEMALJA REGIONA NA TEMU: „PRAVA DJETETA-UNAPREĐENJE POLOŽAJA DJETETA
U CILJU ZAŠTITE OD SVIH VIDOVA EKSPLOATACIJE“, ODRŽANOG 21. I 22. JANUARA
2014. GODINE U REGIONALNOJ ŠKOLI ZA JAVNU UPRAVU U DANILOVGRADU

U Regionalnoj školi za javnu upravu (ReSPA) u Danilovgradu, 21. i 22. januara 2014. godine, održan je Drugi regionalni sastanak parlamentarnih radnih tijela nadležnih za ljudska prava i prava djeteta sa ombudsmanima za djecu zemalja regiona, u organizaciji Odbora za ljudska prava i slobode, Delegacije Skupštine Crne Gore u Parlamentarnoj skupštini Savjeta Evrope i institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore. Tema Drugog regionalnog sastanka bila je: „Prava djeteta- Unapređenje položaja djeteta u cilju zaštite od svih vidova eksploatacije“.

Cilj sastanka bio je razmjena mišljenja i dobrih praksi u zaštiti prava djeteta, kako bi se utvrdili ciljevi i pravci dalje međuparlamentarne saradnje i nacionalnih institucija za zaštitu ljudskih prava i prava djeteta. Sastanak je organizovan kao nastavak okupljanja parlamentarnih tijela zemalja u regionu, započetog 29. i 30. oktobra 2013. godine u Narodnoj skupštini Republike Srbije, imajući u vidu da je u Zajedničkoj izjavi usvojenoj nakon ovog sastanka apostrofirano da jedna od prioritetnih oblasti u narednom periodu treba da bude zaštita prava djeteta, a naročito zaštita od dječje pornografije i sajber kriminala.

Na Drugom regionalnom sastanku učestvovali su: predstavnici parlamentarnih radnih tijela nadležnih za ljudska prava i prava djeteta: Hrvatske, Srbije i Crne Gore i predstavnici institucija Ombudsmana za djecu: Hrvatske, Srbije, Slovenije, Republike Srpske i Crne Gore, kao i predstavnici Save the Childrena i međunarodnih organizacija sa sjedištem u Crnoj Gori koje se bave ovom problematikom (UNICEF, OEBS i Delegacija Evropske unije u Crnoj Gori).

Obraćajući se prisutnima, Regionalni sastanak su otvorili: potpredsjednik Skupštine Crne Gore, Suljo Mustafić, zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Šućko Baković, zamjenik šefa Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori, šef Sektora za politiku, evropske integracije i privredu, Alberto Cammarata, šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori, Benjamin Perks, šef Programa za vladavinu prava i ljudska prava u Misiji OEBS-a u Crnoj Gori, Rob Force i direktor Programa za prava djeteta u Save the Children-u Ahmed Pjano.

Potpredsjednik Skupštine Crne Gore Suljo Mustafić je saopštio da mu je posebna čast što se Konferencija održava u ReSPI koja je sa državom Crnom Gorom potpisala ugovor kojim se uređuju međusobni odnosi, uključujući i pitanje korišćenja ovih objekata u Danilovgradu i u svrhu regionalnog okupljanja, prema kom ReSPA, kao i druge međunarodne organizacije, ima status diplomatske misije u Crnoj Gori, sa svim karakteristikama tog statusa. Važnom je ocijenio saradnju parlamentara zemalja okruženja, kao i ombudsmana iz zemalja okruženja, čime se doprinosi jačanju aktivnosti u cilju zaštite ljudskih prava i sloboda svih građana koji žive na ovim prostorima. Saopštio je da ga posebno raduje što je ideja o regionalnom okupljanju parlamentarnih radnih tijela nadležnih za ljudska prava i prava djeteta je zaživjela, o čemu

svjedoči činjenica da je ovo već drugo okuljanje ovog tipa u poslednjih nekoliko mjeseci, s obzirom da je prethodni regionalni skup održan u Beogradu, 29.i 30. oktobra 2013. godine.

Podsjetio je da je Crna Gora potpisnica Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima djeteta, čime se uvrstila među napredne zemlje koje su preuzele obavezu osiguranja i zaštite prava djeteta. Prava djeteta jemče se Ustavom Crne Gore, kao i nizom zakona kojima se garantuju prava djeteta u pojedinim oblastima. Skupština Crne Gore, u okviru svoje zakonodavne, ali i nadzorne i kontrolne aktivnosti, kako na plenumu, tako i putem svojih radnih tijela realizuje brojne aktivnosti u oblasti promocije i zaštite svih ljudskih prava, a posebnu pažnju posvećuje zaštiti prava i interesa djeteta. Pored razmatranja godišnjeg Izvještaja o radu Zaštitnika ljudskih prava i slobode na sjednici Skupštine Crne Gore, nadležna radna tijela, prvenstveno Odbor za ljudska prava i slobode, razmatraju brojne druge izvještaje o stanju prava djeteta u Crnoj Gori i u pojedinim oblastima. Odbor organizuje i tematske sjednice posvećene djeci i njihovim pravima. Intenzivna je saradnja sa Misijom UNICEF-a u Crnoj Gori, radi poboljšanja stanja u ovoj oblasti. Takođe, značajna je saradnja Skupštine Crne Gore i njenih radnih tijela sa drugim državnim organima, institucijom Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, međunarodnim organizacijama, nevladinim sektorom, akademskom zajednicom i medijima, a sve u cilju obezbjeđivanja punog poštovanja prava djeteta. Skupština Crne Gore, povodom obilježavanja Međunarodnog dana prava djeteta, već u kontinuitetu, organizuje sjednice Dječijeg parlamenta na kojima predstavnici Vlade Crne Gore odgovaraju na pitanja djece iz svih crnogorskih opština. Cilj je da se doprinese sazrijevanju svijesti i unapređenju modela učešća djece u društvenim procesima, odnosno da se omogući djeci da učestvuju i odlučuju u pitanjima kojih se na njih odnose. Takođe, Skupština od oktobra 2012. godine realizuje program Demokratskih radionica u kojem je do sada učestvovalo oko sedam hiljada djece iz brojnih škola iz svih krajeva Crne Gore. Tokom radionica izrađeno je ukupno 231 dječijih novina i 49 radio priloga, a poslanici Skupštine Crne Gore su često u prilici da razgovaraju sa djeecom kako bi im predstavili rad Skupštine u upoznali se sa problemima sa kojima se dječaci suočavaju.

Istakao je posebno zadovoljstvo što je u prilici da otvori skup na temu "Prava djeteta-unapređenje položaja djeteta u cilju zaštite od svih vidova eksploracije" i predstavi namjeru Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore da saradnju na ovu temu produbi sa svim državnim institucijama, a naročito sa institucijom Zaštitnika ljudskih prava i slobode Crne Gore, kao krovnom institucijom za zaštitu ljudskih prava i sloboda, Ustavom utvrđenom. Ocijenio je važnim što je Institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore prepoznala ovaj problem u ovoj fazi regionalnog Projekta i da mu je data puna podrška za njegovu realizaciju do izrade objedinjenog posebnog izvještaja u cilju unaprijeđenja položaja djeteta i zaštite od svih vidova eksploracije, čemu se Odbor za ljudska prava i slobode pridružio aktivnim učešćem u koordinisanoj aktivnosti sa nadležnim Vladinim resorima, što je svakako, u međuvremenu doprinijelo boljoj zaštiti prava djeteta.

Umjesto uopštene priče, potpredsjednik Skupštine Crne Gore se osvrnuo konkretno na postignuto u jednoj od oblasti koje su bile predmet istraživanja i kod nas i u regionu- na problem prosjačenja. Imajući u vidu da je prosjačenje djece često povezano sa trgovinom ljudi, istakao je da su preduzete odredjene aktivnosti na suzbijanju ove pojave. Preporuke Zaštitnika date u Posebnom izvještaju o prosjačenju, koje se tiču: utvrđivanja uzroka dječjeg prosjačenja, multidisciplinarnog pristupa problemu, izmjene zakonske regulative u cilju bolje zaštite prava djeteta, jačanja uloge centara za socijalni rad i savjetovališta za roditelje i preduzimanja mjera na podizanju svijesti djece, građana i stručne javnosti, a koje je Odbor usvojio, dobra su polazna osnova za rešavanje problema prosjačenja. Kada se govori o problemu prosjačenja ocijenio je važnim prepoznavanje statusa djeteta, ne kao prestupnika, nego kao žrtve, jer se kroz to prepoznaće i način rešavanja problema.

U skladu sa temom današnjeg skupa, potpredsjednik Skupštine Crne Gore je ukazao na najznačajnije realizovane aktivnosti i ostvarene rezultate na polju borbe protiv trgovine ljudima, fokusirajući se na one koje su imale za cilj zaštitu djece od bilo kog oblika eksploracije. U vezi

sa tim, podsjetio je da se država Crna Gora kroz članstvo u Savjetu Evrope i Ujedinjenim nacijama kao i kroz pristupanje Evropskoj uniji obavezala na posebnu zaštitu dječijih prava, spriječavanja i sankcionisanja svih vidova eksploracije djece. Usklađujući naše krivično zakonodavstvo sa međunarodnim pravnim standardima, u prethodnom periodu značajno smo unaprijedili zakonodavni okvir kojim se reguliše krivično djelo trgovina ljudima. U cilju stvaranja ambijenta za još efikasnije krivično gonjenje počinilaca krivičnog djela Trgovine ljudima, nedavno usvojenim Zakonom o izmjenama i dopunama Krivičnog zakona, na inicijativu Vladine Kancelarije izvršena je izmjena člana 444 u dijelu uvođenja dva nova oblika eksploracije, koji nastaju kao rezultat vršenja KD Trgovina ljudima: - „ropstva i radnji sličnih ropstvu“ i - „sklapanja nedozvoljenog braka“. Istovremeno u članu 445 koji kriminalizuje trgovinu djecom radi usvojenja, pomjerana je starosna granica sa 14 na 18 godina, što je od velike važnosti u smislu jačanja zaštite dijece i njihovog pristupa pravima. Posvećujući posebnu pažnju segmentu zaštite žrtava trgovine ljudima, Vlada Crne Gore kroz budžet Kancelarije za borbu protiv trgovine ljudima u kontinuitetu opredjeljuje sredstva za nesmetano funkcionisanje Vladinog Skloništa za žrtve trgovine ljudima. Sredinom prošle godine Kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima je obezbjedila mnogo adekvatniji prostor za smještaj žrtava trgovine ljudima u kojem mogu odvojeno da se smjeste djeca i odrasli. Kancelarija finansira i Vladinu SOS liniju za žrtve trgovine ljudima, putem koje se besplatno i anonimno mogu dobiti svi neophodni savjeti i informacije edukativnog tipa o fenomenu trgovine ljudima i prijaviti eventualne sumnje na izvršenje ovog krivičnog djela. Na institucionalnom planu sproveden je značajan broj edukativnih aktivnosti koje su imale za cilj jačanje stručnih kapaciteta zdravstvenih, obrazovnih, socijalnih radnika, predstavnika policije, tužilaštva, sudstva, inspekcijskih službi, i drugih koji su uključeni u borbi protiv trgovine ljudima/djecom, u okviru kojih je akcenat stavljen na identifikaciju i pružanje adekvatne pomoći i zaštite. U cilju pospješivanja sistema identifikacije izrađena je lista indikatora za rano prepoznavanje žrtava/potencijalnih žrtava trgovine ljudima/djecom, koja je odštampana u formi kartice i distribuirana svima koji shodno opisu pola kojeg obavljaju, mogu doći u direktni kontakt sa žrtvom/potencijalnom žrtvom trgovine ljudima/djecom. Posebna lista indikatora izrađena je i za pružaoce medicinske pomoći. Posebno važnim je ocijenio i potpisivanje revidiranog Sporazuma o saradnji između državnih institucija (Vrhovno državno tužilaštvo, Vrhovni sud, Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo zdravlja, Ministarstva unutrašnjih poslova-Uprave policije, Kancelarije za borbu protiv trgovine ljudima), JU Centar za podršku djeci i porodici Bijelo Polje, Crvenog krsta i šest nevladinih organizacija. Svrha ovog Sporazuma je saradnja na: prevenciji, identifikaciji, edukaciji, prijavljivanju i krivičnom gonjenju izvršilaca i zaštiti potencijalnih žrtava trgovine ljudima, uz puno poštovanje njihovih ljudskih prava, s ciljem obezbjeđivanja fizičke, psihološke, zdravstvene, socijalne i dječje zaštite i olakšavanja njihove integracije u novo društvo, odnosno reintegracije u slučaju dobrovoljnog povratka u zemlju porijekla. Sporazumom su zakonom definisane obaveze institucija konkretizovane kroz jasno određene operativne postupke koje potpisnici Sporazuma realizuju u rješavanju konkretnog slučaja trgovine ljudima. Istovremeno, poseban akcenat je stavljen na postupanje u odnosu na žene i djecu žrtve trgovine ljudima. U cilju jačanja sposobnosti mladih i uopšte osjetljivih grupa da sami prepoznaju i zaobiđu zamke trgovaca ljudima, Vlada preko Kancelarije za borbu protiv trgovine ljudima u kontinuitetu sprovodi osmišljene i ciljane kampanje, prvenstveno usmjerene na podizanju svijesti cjelokupne javnosti o fenomenu trgovine ljudima i djecom što ujedno predstavlja i jedan od ciljeva Strategije za borbu protiv trgovine ljudima Vlade Crne Gore.

Prepoznavši značaj sistemske edukacije učeničke populacije o fenomenu trgovine ljudima, država Crna Gora preko Vladinih resora kod Centra za stručno obrazovanje akreditovala program pod nazivom "Integracija principa prevencije u borbi protiv trgovine djecom kroz obrazovni sistem". U skladu sa njim, u saradnji sa Ministarstvom prosvjete i uz podršku UNICEF-a, obučene su grupe trenera- nastavnika gradjanskog obrazovanja koji su

stečena znanja o trgovini ljudima/djecom dalje prenosili svojim kolegama. Za pohvalu je i izrada priručnika o najboljim metodama prenošenja znanja o ovoj problematici.

U narednom periodu, prema dostupnim informacijama, očekuje se da tema o trgovini ljudima bude uvedena kao zasebna nastavna jedinica u okviru predmeta Građansko obrazovanje, čime će edukacija djece o ovom fenomenu biti obavezna i na taj način sistemski riješena. Zaključio je da je eksploracija ljudskih bića u bilo kojoj formi, posebno djece, u suprotnosti sa fundamentalnim ciljevima zdravog društva i protiv nje se jedino udruženim snagama možemo efikasno boriti, a počinioce kažnjavati bez ustupaka.

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore Šućko Baković je saopštilo da je institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore u okviru regionalnog projekta "Unapređenje položaja djeteta u cilju zaštite od svih vidova eksploracije" koji je realizovan uz podršku Save the Childrena, sprovedla istraživanja o dječjem prosaćenju, seksualnom iskorišćavanju djece i zloupotrebi djece putem interneta. Istraživanja su predstavljena u tri Izvještaja, a na osnovu rezultata sprovedenih istraživanja sačinjene su Preporuke koje su upućene nadležnim ministarstvima na dalje postupanje. U vezi sa evidentiranim nedostacima, ukazao je na nepostojanje baze podataka i jedinstvene evidencije o zloupotrebi i iskorišćavanju djece. Takođe, ukazao je na činjenicu da ni profesionalci ne prepoznaju sve oblike zlostavljanja djece i ocijenio da nedostaje usko specijalizovan i stručni kadar koji bi se bavio zaštitom djece od svih oblika zloupotrebe. Ocijenio je da je neophodno osnažiti međusektorsku saradnju i razvijati multidisciplinarni pristup u rješavanju problema. Neophodno je više aktivnosti i mjera preduzimati na reintegraciji i resocijalizaciji žrtava zlostavljanja i iskorišćavanja djece.

Zaštitnik je posebno bitnom ocijenio podršku Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore koji je razmotrio sve izvještaje, podržao Preporuke i uputio ih nadležnim državnim organima, a takođe se bavi i praćenjem realizacije Preporuka, razmatranjem informacija o stanju u predmetnim oblastima koje, na zahtjev Odbora, dostavljaju nadležni državni organi.

Zamjenik šefa Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori Alberto Cammarata je izrazio zadovoljstvo zbog prisustva Regionalnom sastanku. Saopštavajući podatak da djeca predstavljaju jednu petinu ukupnog broja stanovnika Evropske unije, istakao je da u svakom društvu djeca jesu najvažnije bogatstvo, ali su i najranjivija kategorija zbog čega zaslužuju pažnju svakog od nas i pažnju onih koji odlučuju o političkim pitanjima. Djeca jesu ranjiva grupa, ali i u okviru te grupe postoje najranjiviji. Između ostalog, naglasio je da djeca žrtve ekonomske krize najviše ispaštaju. Presudnim smatra bavljenje uzrocima koji dovode do problema sa kojima se djeca suočavaju. Evropska unija je posvetila pažnju problemu zaštite djece i pravima djece što je definisano i Poveljom o osnovnim pravima. To je pitanje koje ne prepoznaje granice i pitanje koje se rešava putem saradnje.

Suštinsko pitanje jeste da li su pristupni pregovori adekvatni za našu djecu. Navodeći da su pristupni pregovori kao i uvođenje i usvajanje normi i principa Evropske unije svakako bitni budući da će ista djeca biti građani Evropske unije, a sve u cilju efikasnijeg prevazilaženja problema na planu zaštite djeteta, Zamjenik šefa Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori smatra da u procesu evropskih integracija djeца treba da dobiju veću vidljivost. Istakao je značaj Poglavlja 19 u kojem su sadržani zakonski propisi zaštite omladine na poslu. Takođe smatra bitnim primjenjivanje standarda Evropske unije i stvaranje boljeg okruženja za rad mlađih. Podsjetio je na Poglavlje 23 koje se fokusira na prava djece sa posebnim potrebama i Poglavlje 24 koje se, između ostalog, fokusira na pitanje trgovine ljudima.

Kada se govori o zaštiti i unapređenju prava djece u Crnoj Gori, Zamjenik šefa Delegacije Evropske unije je podsjetio na Izvještaj Evropske komisije o napretku za 2013. godinu u kojem se konstatuje da je država Crna Gora dosta uradila na ovom polju. Ključnim smatra institucionalnu saradnju u svakoj državi. Neophodno je pružiti podršku Odboru za

ljudska prava i slobode i instituciji Zaštitnika ljudskih prava i sloboda budući da su navedene institucije ključne u preduzimanju konkretnih aktivnosti na planu poboljšanja i unapređenja prava djeteta. Budući da je bitno prepoznati gdje se problem javlja, Zamjenik sefa Delegacije je istakao da je u tom pogledu bitan Izvještaj Ombudsmana. U cilju prevazilaženja brojnih prepreka na planu unapređenja i zaštite djece smatra ključnim utvrđivanje problema sa kojima se suočavaju institucije, definisanje problema i načina za njihovo rješavanje. Naglasio je da se u cilju prevazilaženja istih može računati na podršku Delegacije Evropske unije.

Govoreći o zaštiti prava djeteta u Crnoj Gori, šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori Benjamin Perks je naglasio da svako dijete ima pravo na zaštitu od nasilja i iskazao zadovoljstvo što se Drugi regionalni sastanak parlamentarnih tijela nadležnih za ljudska prava i prava djeteta sa ombudsmanima za djecu zemalja regiona održava u Crnoj Gori. Takođe, izrazio je zadovoljstvo dosadašnjom saradnjom sa Odborom za ljudska prava i slobode, ističući da se zajedničkim djelovanjem Skupštine Crne Gore, Vlade Crne Gore i UNICEF-a mnogo doprinijelo na poboljšanju položaja djece i zaštite njihovih prava u Crnoj Gori. Kada se govori o načinu rješavanja problema na planu unapređenja položaja i prava djeteta i zaštiti djeteta od svih vidova eksploatacije šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori je istakao presudnim modernim sistem zaštite koji bi obuhvatio: zdravstvo, obrazovanje, centre za socijalni rad, pravosuđe i sport. Stoga je i neophodno obezbijediti usklađivanje zakona i politika sa međunarodnim standardima ljudskih prava, izgradnju kapaciteta za obrazovanje, zdravlje, pravdu i socijalnu zaštitu u cilju sprovođenja i poštovanja ovih standarda u praksi i to bez diskriminacije, kao i da postoje provjere i sistem nadgledanja postizanja tih standarda.

Benjamin Perks je podsjetio da je UNICEF u saradnji sa Delegacijom Skupštine Crne Gore u PSSE realizovao istraživanje o nasilju nad djecom, čiji rezultati su predstavljeni javnosti, a ocijenio je da bi u narednom periodu trebalo još više raditi na upoznavanju javnosti sa rezultatima tog istraživanja kako bi se mogle preduzeti adekvatne mjere u cilju zaštite djece od svih vidova nasilja. Ocijenio je da su neophodne koordinirane aktivnosti i multisektorski pristup svih državnih organa, uz učešće nevladinog sektora i podršku međunarodnih organizacija na rješavanju problema koji se tiču različitih vidova iskorišćavanja i zloupotrebe djece.

Perks je pojasnio da sveobuhvatni principi koji treba da se ispune podrazumijevaju da svakom djetetu treba da se obezbijedi porodično okruženje. To znači osnaživanje kapaciteta za intervencije iz oblasti socijalne zaštite koje će pomoći da se porodice održe na okupu i da se spriječi napuštanje djece, proširenje mogućnosti za hraniteljstvo i usvajanje mališana i uvođenje malih grupnih kuća koje zbrinjavaju manji broj djece i imitiraju porodično okruženje, koliko god je to moguće. On je dodao da se ključne oblasti koje treba da budu poboljšane odnose na osposobljavanje sistema dječje zaštite da zaštiti od nasilja i zlostavljanja i spriječi smještanje djece u institucije, kao i na povećanje pohađanja predškolskih ustanova širom države i poboljšanje rezultata učenja kod svih učenika osnovnih skola. Još neke ključne oblasti koje zahtijevaju poboljšanje tiču se uključivanja sve romske djece i djece sa smetnjama u razvoju u škole i uvođenja međunarodnih protokola za praćenje performansa i prakse u zdravstvenom sektoru za majku i djete – naročito onih koji se odnose na rođenje i porođaj", kazao je Perks.

Ističući da Misija OEBS-a u Crnoj Gori nije direktno uključena u aktivnosti na planu zaštite djece, šef Programa za ljudska prava i vladavinu prava Rob Force je naglasio da je cilj Misije OEBS-a da svojim aktivnostima na planu ljudskih prava doprinese boljem položaju djece i njihovih prava. Ocijenio je značajnom saradnju OEBS-a sa Odborom za ljudska prava i slobode i institucijom Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore. Misija OEBS-a će i u narednom periodu uložiti svoje kapacitete na poboljšanje stanja ljudskih prava u Crnoj Gori.

Direktor Programa za prava djeteta Save the Children Ahmed Pjano je istakao da je vizija organizacije "Save the Children" svijet u kojem svako dijete ostvaruje pravo na život, zaštitu, razvoj i učešće u odlučivanju o pitanjima koja se njih tiču. Budući da je zaštita djece

prioritet, direktor Programa za razvoj djeteta je istakao značaj Konvencije o pravima djeteta navodeći da ista predstavlja osnovu za rad ove organizacije. Vezano za zaštitu i unapređenje prava djeteta, ključnim smatra sljedeća pitanja: koliko djece zaista imaju razvijenu svijest o svojim pravima i koliko državne intitucije imaju kapaciteta da preduzmu adekvatne mjere u kontekstu zaštite djece. Istakao je da "Save the children" razvija regionalnu saradnju na planu unapređenja i zaštite prava djece još od 2009. godine, kao i da su napravljeni značajni iskoraci na istom. Takođe, naglasio je da "Save the Children" radi na povećanju pristupa inkluzivnom i kvalitetnom obrazovanju sve djece sa fokusom na romsku i egiptansku djecu i djecu iz socijalno ugroženih porodica i poboljšanje njihove socijalne uključenosti, ističući da su u tom pogledu u proteklom periodu postignuti značajni rezultati. Kada se govori o zaštiti djece od seksualnog iskorišćavanja, mišljenje je da je u tom pogledu ključno da se otvoreno govori o seksualnom iskorišćavanju. Istakao je značaj saradnje između institucija u Crnoj Gori navodeći da posebnu podršku treba pružiti Odboru za ljudska prava i slobode.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je upoznao učesnike sa aktivnostima Odbora realizovanim u oblasti zaštite prava djeteta. U svom izlaganju usmjerio se na ocjene koje su drugi dali o radu ovog skupštinskog radnog tijela, konkretno na ocjenu u Studiji "Ljudska prava u Crnoj Gori- od referendumu do početka pregovora sa Evropskom unijom", koju je uz podršku Ambasade SAD-a u Podgorici i USAID-a sačinila NVO "Gradjanska alijansa" u kojoj se konstatuje: "Skupštinski Odbor za ljudska prava i slobode je tokom posmatranog perioda bio veoma aktivan. Odbor je održao veliki broj sjednica na kojima se raspravljalo o brojnim pravima, predlozima zakona, budžetima državnih institucija nadležnih za zaštitu ljudskih prava. Tako je Odbor, između ostalog, razmatrao manjinska, radnička prava, o pravima djeteta i mladih sa teškoćama u razvoju, diskriminaciji, situaciji u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija (ZIKS), stanju zaštite ličnih podataka, radu i načinu raspodjele sredstava Fonda za manjine, Predlogu zakona o crnogorskom državljanstvu, Predlogu zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, Predlogu zakona o nevladinim organizacijama, Ombudsmanu i dr. U proteklom radu članovi Odbora pokazali su otvorenost u prepoznavanju problema u društvu, kao i visok stepen kooperativnosti, a rad Odbora je bio transparentan i kvalitetan. Važno je napomenuti da je kvalitetna saradnja Odbora ostvarena, pored drugih državnih institucija i sa velikim brojem međunarodnih organizacija i sa domaćim nevladnim organizacijama.

Odbor je organizovao i posjete zatvorenim institucijama, kao što su ZIKS i Zavod "Komanski most", održao veći broj javnih tribina kako bi građanima približili pojedina zakonska rješenja, a članovi Odbora su prisustvovali velikom broju seminara i okruglih stolova. Organizovane su i posjete kampovima izbjeglica, kao što su posjete Kampu Konik.

Odbor je razmatrao i izvještaje o radu i stanju ljudskih prava državnih institucija i bavio se izvještajima Evropske komisije i njihovim preporukama. Odbor je takođe, razmatrao Izvještaj Evropske komisije za brobu protiv rasizma i netrpeljivosti Savjeta Europe o Crnoj Gori. U radu ovog Odbora organizovana su i kontrolna saslušanja ministara i čelnika drugih institucija u kojima su se kršila ljudska prava. Ovaj Odbor je dobijao visoke ocjene u javnosti za svoj rad i predstavlja je primjer dobrog rada i saradnje svih njegovih članova na rješavanju problema poštovanja i zaštite ljudskih prava."

Predsjednik Odbora je istakao da se u Zaključcima navodi: "Odbor za ljudska prava i slobode jedan je od odbora u Skupštini koji je od strane NVO-a dobio najbolje ocjene za rad. Odbor je na velikom broju sjednica raspravljao o brojnim pravima i problemima u oblasti ljudskih prava, predlozima zakona, izvještajima, budžetima državnih institucija nadležnih za zaštitu ljudskih prava, organizovana su i kontrolna saslušanja. Rad Odbora je tokom cijelog perioda bio transparentan, a u njegovom radu bile su uključene međunarodne institucije, državne institucije, nevladine organizacije i mediji. U posmatranom periodu, članovi Odbora bili su vrlo aktivni i u brojnim raspravama i odlukama prevazilazili su političku pripadnost partijama."

Polazeći od nalaza u Izvještaju Evropske komisije o napretku Crne Gore za 2012. godinu, naročita pažnja je, kroz brojne aktivnosti, posvećena pravima djeteta. Ovo s toga što je u oktobru 2010. godine Crna Gora dobila obavezujuće Preporuke Komiteta UN za prava djeteta, koje su se odnosile na različite oblasti djelovanja u cilju poboljšanja položaja djece i podizanja stepena poštovanja prava djeteta u Crnoj Gori. Pomenute aktivnosti realizuju se u saradnji sa Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda Crne Gore, kao i našim međunarodnim prijateljima: Savjetom Evrope (u Nacrtu strategije o djeci utvrđena ključna polja djelovanja od 2012. do 2015. godine), UNICEF-om, Save the children-om i našim nevladiniim organizacijama, prepoznatljivim u ovoj oblasti i to kroz sledeća polja djelovanja, koje je Savjet Evrope, do 2015. godine, utvrdio: porodica, razvijanje servisa socijalnih usluga i socijalne brige o djeci, obrazovanje i participacija djece i zaštita od seksualnog zlostavljanja i iskorišćavanja djece, dječje pornografije i dječje prostitucije što prozilazi iz obaveza postavljenih pred Crnom Gorom, datih u Izvještaju o napretku Crne Gore za 2012. godinu.

Kao i u prethodnom periodu, Odbor ima intenzivnu saradnju sa institucijom Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, zasnovanu na Zakonu o zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Zakonu o zabrani diskriminacije i Poslovniku Skupštine Crne Gore (služba Odbora je uradila statistiku: od 76 sjednica Odbora u prethodnom 24. Sazivu učestvovao na 28, a u ovom od 24 učestvovao na 15), Odbor jedan broj aktivnosti posvećuje učešću građana i građanskoj inicijativi u lokalnim samoupravama, a kroz institute kontrolne funkcije Skupštine, implementaciji Zakona i Zaključaka Skupštine, u nadležnosti ovog Odbora. Odbor, kao što je u Studiji navedeno, ima intenzivnu saradnju i sa nevladinim sektorom koji se bavi pitanjima ljudskih prava i sloboda, a konkretno, Odbor ima dobru saradnju sa NVO „Građanska alijansa“, jer njihov predstavnik radi vršenja monitoringa nad radom ovog Odbora, prisustvuje gotovo svim sjednicama. Rad Odbora je transparentan, sjednice Odbora izazivaju veliko interesovanje štampanih i elektronskih medija, Odbor objavljuje na sajtu Skupštine godišnji izvještaj o radu, a takođe i informacije, zapisnike i izvještaje o svim aktivnostima ovog radnog tijela.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode je naglasio da će Odbor i u narednom periodu nastaviti sa realizacijom brojnih aktivnosti koje očekuju državu Crnu Goru na putu evropskih i evroatlanskih integracija, sve u skladu sa svojom, Poslovnikom Skupštine, definisanom nadležnošću, kao i saradnju sa državnim institucijama, međunarodnim organizacijama, nevladnim sektorom, akademskom zajednicom i medijima, u cilj promocije, afirmacije, poštovanja i zaštite ljudskih prava i sloboda svih građana Crne Gore.

Prvog radnog dana, na radnoj sesiji izlaganja su imale Zlata Đerić, član Odbora za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova Narodne skupštine Republike Srbije, dr Ljiljana Đurašković, zamjenica predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore, Mila Jelavić, pravobraniteljica za djecu Republike Hrvatske i Svetlana Sovilj, predstavnica Crne Gore u Savjetu Evrope u Komitetu država potpisnica Konvencije o zaštiti djece od seksualnog iskorišćavanja i zlostavljanja tzv. Lanzarote konvencije.

Zlata Đerić, član Odbora za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova Narodne skupštine Republike Srbije, je izrazila čast što prisustvuje Drugom regionalnom sastanku i zahvalila Odboru za ljudska prava i slobode, Delegaciji Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope i instituciji Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore što su prepoznali značaj regionalne saradnje i što se praksa održavanja regionalnih sastanaka nastavlja. Saopštila da je Narodna skupština Republike Srbije u značajnoj mjeri unaprijedila zakonodavni okvir koji se odnosi na zdravstvenu zaštitu i poštovanje prava po osnovu rada, navodeći da je usvojen Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o radu koji je usklađen sa Konvencijom o zaštiti materinstva. Takođe, usvojen je i Zakon o zdravstvenoj zaštiti djece, trudnica i porodilja. Ovim zakonom uređuju se pravo na zdravstvenu zaštitu i pravo na naknadu troškova prevoza u vezi sa korišćenjem zdravstvene zaštite za decu, trudnice i porodilje bez obzira na osnov po kome su zdravstveno osigurani, ako ova prava ne mogu da ostvare po osnovu obaveznog zdravstvenog

osiguranja u skladu sa zakonom kojim se uređuje zdravstveno osiguranje. Takođe, Narodna skupština Republike Srbije je ratifikovala Konvenciju o zaštiti djece i saradnji u oblasti međunarodnog usvojenja. Posebno značajnim je istakla donošenje Zakona o posebnim mjerama za sprječavanje vršenja krivičnih djela protiv polne slobode prema maloljetnim licima, u srpskoj javnosti poznat pod kolokvijalnim nazivom Marijin zakon. Radi se o Zakonu koji je donesen u Srbiji 2013. godine i kojim su propisane strože mjere kontrole nad osuđenim počiniocima krivičnih djela protiv polne slobode prema Krivičnom zakonu Srbije. Ime je dobio po Mariji Jovanović, osmogodišnjoj devojčici iz Starih Ledinaca kraj Novog Sada koja je 26. juna 2010. ubijena od strane počinjoca koji je pre toga bio osuđivan za seksualne delikte prema djeci i maloljetnicima. Nakon zločina otac nevino stradale devojčice je pokrenuo inicijativu za donošenje zakona koji bi za svrhu imao sprečavanje sličnih događaja u budućnosti. Inicijativu su na kraju podržale sve srpske političke stranke i najveći deo javnosti, te je u Skupštini donesen jednoglasno. Naglasila je da je suština pomenutog Zakona da se uvede preventivna dnevna kontrola kao i da se propisanim rješenjima uspije u dobrom delu sprečiti ponavljanje krivičnih dela protiv polnih sloboda. Između ostalog, "Marijin zakon" predviđa da okrivljeni neće moći da obavljaju bilo kakvu javnu funkciju i neće moći nikada da se zaposle u bilo kojoj instituciji ili bilo kojoj firmi i ustanovi koja ima bilo kakav kontakt sa djecom.

Ugrožavanje prava dece u Srbiji, posebno je izraženo kod pojedinih socijalnih kategorija: siromašna deca, deca sa invaliditetom i deca sa smetnjama u razvoju, deca bez roditeljskog staranja, posebno ona smeštena u institucije, deca koja žive na ulici, deca koja rade. Takođe, i dalje je izraženo nasilje nad decom - od zanemarivanja, različitih oblika iskorisćavanja, do fizičkog i seksualnog zlostavljanja, kako u porodici, koje je najmanje vidljivo, tako i vršnjačko, ali i od strane drugih nepoznatih odraslih osoba. Mišljenja je da treba u kontinuitetu raditi na unapređenju ljudskih prava s posebnim akcentom na prava djeteta, a u tom cilju doprinosi razmjena iskustava i definisanje metoda u prevazilaženju problema na tom putu. Istakla je da brojne aktivnosti na planu unapredjenja prava djeteta realizuje i nadležni Odbor za prava djeteta Narodne skupštine Republike Srbije.

Pravobraniteljica za djecu Republike Hrvatske Mila Jelavić se zahvalila na pozivu i iskazala zadovoljstvo što će učesnici Drugog regionalnog sastanka imati priliku da razmijene iskustva koja će biti od pomoći u prevazilaženju problema na putu unapređenja položaja djeteta. Saopštila je da Odbor za informiranje, informatizaciju i medije, Odbor za obrazovanje, znanost i kulturu, Odbor za obitelj, mlade i sport Hrvatskoga sabora, na inicijativu pravobraniteljice za djecu i u povodu Dana sigurnijeg interneta, organiziraju tematsku sjednicu pod nazivom „Medijska pismenost za sigurnost djece u svijetu medija i interneta“. Sjednica će se održati 10. februara 2014., u Maloj vijećnici Hrvatskoga sabora (dvorana Josipa Šokčevića). Polazeći od načela sudjelovanja (participacije), kao neizostavne sastavnice prava djeteta, mišljenja je da dijete i u području medija treba biti subjekt - aktivni nositelj svojih prava. To znači da svakom djetetu treba omogućiti siguran pristup medijima te sadržajima važnim za njegovu dobrobit i razvoj, kao i sticanje medijske pismenosti i razvoj medijske kulture na svim nivoima razvoja i obrazovanja, posebno u obaveznom školovanju. Široka dostupnost interneta putem nove tehnologije daje dodatnu težinu ovim pitanjima jer je, uz izvanredne poticajne mogućnosti učenja i druženja, donijela nove rizike i opasnosti za djecu.

Uprkos mnogim inicijativama na ovom području u Hrvatskoj još nema jasne politike rješavanja ove problematike. Zato smatra vrlo važnim raspravu o ovoj temi na zajedničkoj tematskoj sjednici saborskih odbora kao i donješenje zaključaka koji će ubrzati korake u ostvarivanju prava djece u području medija.

U svom izlaganju, pravobraniteljica za djecu Republike Hrvatske je govorila o problemu prosjačenja djece u Hrvatskoj. Navela je da je taj problem posebno izražen u velikim gradovima. Problem predstavljaju organizovana prosjačenja djece, a prije 7-8 godina počele su prve aktivnosti na suzbijanju ovog problema. U praćenju povreda prava djece i primjene propisa

vezanih uz zaštitu prava i interesa djece kao veliki problem je uočen djeca koja prose po ulicama i na određenim mjestima u velikim gradovima, a posebno na središnjim mjestima, velikim raskrsnicama i trgovačkim centrima. Ovaj problem je prisutan i aktualan tokom cijele godine, ali posebno se uočava u predpraznično vrijeme, te nameće potrebu preuzimanja mjera za zaštitu prava i interesa one djece koja su iz različitih razloga prisiljena svoje djetinjstvo provoditi u takvim ugrožavajućim uslovima. Djeca prose hodajući od stola do stola po ugostiteljskim objektima, sjedeći na ulicama gradova, svirajući glazbene instrumente, pokazujući građanima različite isprave o navodnom ili stvarnom zdravstvenom ili socijalnom stanju njih ili njihovih članova porodice. U jednom broju slučajeva prose odrasle osobe, uglavnom žene, koje sa sobom vode ili drže u naručju djecu. Vrlo često se radi o sasvim maloj djeci koja znaju biti bosa i polugola čak i pri izuzetno niskim temperaturama. Budući da problem prosjačenja djece predstavlja pojavu koja je prisutna u mnogim zemljama svijeta, u nekima u daleko većoj mjeri nego u Republici Hrvatskoj i svugdje se smatra asocijalnim i društveno neprihvatljivim ponašanjem, naglasila je da to ne umanjuje značaj problema i potrebu poduzimanja redovitih i sveobuhvatnih mjera radi zaštite "malih prosjaka".

Nadležni državni organi, policija, Ministarstvo socijalnog staranja, centri za socijalni rad i pravosudni organi su se suočavali sa brojnim teškoćama u suzbijanju prosjačenja, kao i u postupanju prema djeci koja prose i onima koji organizuju njihovo prosjačenje. Policijski Izvještaj govori i o nekim aktuelnim problemima koji se pokazuju u praksi postupanja povodom prosjačenja maloljetnih osoba. Navodi se najčešće odnose na djecu Rome. Zatim se navodi problem utvrđivanja i provjere identiteta, slučajevi nedostupnosti i nezainteresovanosti roditelja nakon obavijesti o zaticanju njihove djece u prosjačenju. Djeca prose nerijetko i na znatnoj udaljenosti od mjesta stvarnog boravišta, nepostojanje adekvatnih smještajnih kapaciteta u djelokrugu nadležnosti službi socijalne zaštite i to posebno smještajnih kapaciteta za majke dojilje koje se zateknu u prosjačenju. O ovom pitanju je zatraženo i mišljenje Centra za socijalno staranje Zagreb koji je uputio Izvještaj o praksi postupanja, međutim u istom nisu navedeni bilo kakvi podaci vezani uz ovu problematiku jer ih Centar nema, a u okviru istog Centra nije rađeno nikakvo istraživanje o ovoj pojavi, pa se iz toga može zaključiti da nema sistematsko i ciljano prikupljenih i jedinstveno objedinjenih podataka u smislu prikupljanja obavijesti o ovoj djeci, kao i podataka vezanih uz postupanje i praćenje postupanja u okviru roditeljsko pravne zaštite te djece. U tu svrhu, institucija Pravobraniteljstva za djecu Republike Hrvatske je uputila Ministarstvu unutrašnjih poslova i Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi preporuku za poduzimanjem žurnih i aktivnih napora prema detektiranju i procesuiranju počinitelja. Preporuka je bila posebno usmjerena prema potrebi trenutnog izdvajanja djece zatečene u prošnji iz životno i zdravstveno ugrožavajućih uslova, pri tome uzimajući u obzir nužnost zaštite digniteta i dostojanstva u postupanju sa svakim djetetom koje je zatečeno u prošnji. Takođe, dio preporuke odnosio se na važnost i nužnost kvalitetne saradnje, posebno između policije i tijela socijalne skrbi, radi osiguranja cjelovite zaštite prava i interesa svakog djeteta prisiljenog na prosjačenje, kao i poduzimanju protiv odraslih osoba koje na taj način najgrublje izrabljaju djecu svih zakonom predviđenih mjera sa ciljem trajnog onemogućavanja izlaganja djece takvoj vrsti zloupotreba.

Naglašavajući da situacija u kojoj se nalaze i žive djeca koja prose postavlja pitanje stvarnog kvaliteta njihovog djetinjstva, pravobraniteljica za djecu Mila Jelavić je mišljenja da takva situacija sigurno predstavlja jedan od najtežih i najgrubljih oblika kršenja dječjih prava, budući da takve životne okolnosti toj djeci bitno ugrožavaju zadovoljenje niza životnih potreba, kao, na primjer, zdravstvene zaštite, razvoja i obrazovanja, a da se pri tome ne govori o razonodi, igri, pravu na druženje sa svojim vršnjacima i nizom drugih prava. Stoga i smatra bitnim ukazivanje na pravo djeteta na zaštitu države u situaciji kada je bez odgovarajuće roditeljske brige, a to djeca koja prose sigurno jesu, te se postavlja otvoreno pitanje: tko su ta djeca i što se s njima zaista događa za vrijeme dok nisu na ulici? Vezano uz postupanje nadležnih tijela u ovim slučajevima u okviru prekršajno pravne i kazneno pravne zaštite iznimno

je važno postupanje policijskih službenika. Međutim, kada se govori o potrebi stvarne i cjelovite zaštite radi osiguranja za djecu primjerenih i neugrožavajućih uslova, prekršajni odnosno kazneni postupci, po prirodi stvari, ne mogu osigurati tu kvalitetu zaštite, jer se postavlja opravdano pitanje što je s djetetom tokom postupka i nakon njega, ukoliko ono i dalje živi u istim uslovim i prisiljava se i potiče na jednake obrasce asocijalnog i društveno neprihvativog ponašanja.

Stoga, u tom dijelu ocjenjuje kao daleko značajnije mogućnosti sustava socijalne skrbi, u smislu preuzimanja mjera obiteljsko pravne zaštite djece. Istovremeno, budući se radi o vrlo ozbilnjom i specifičnom problemu te grupi djece koja zahtijevaju osobitu zaštitu i brigu države, držimo potrebnim prvenstveno ustrojiti odgovarajuće i jedinstvene evidencije iz kojih će biti vidljivi podaci o takvima slučajevima, nadležnost pojedinih centara za svaki od slučajeva, podaci o postupanjima drugih državnih tijela u sistemu zaštite, mjere koje su u svakom od takvih slučajeva izrečene i koje se preuzimaju te primjerem sastav načina praćenja i izvršavanja tih mjer, a sa jedinstvenim ciljem stvaranja takvoj djeci primjerenih uslova za život i razvoj koje su im njihovi roditelji ili staratelji na najgori način uskratili. Takođe, istakla je da je dodatni problem činjenica da sudovi za prekršaje i opštinski sudovi nijesu sposobni za dežurstva, a pravosudni organi često svoje nepostupanje pravduju opterećenošću drugim predmetima. Smatra da je i partnerstvo sa građanima presudno u suzbijanju i sprečavanju povećanja broja djece koja prose na ulicama koja svojim postupcima mogu doprinijeti u prevazilaženju navedenog. Stoga je ocijenila bitnim da se preuzmu napor na polju razvoja i unapređenja svijesti građana da oni direktno mogu učiniti više nego što traže posrednika u smislu da je odgovornost svakog od njih pojedinačna. S tim u vezi, Pravobraniteljica za djecu Republike Hrvatske je naglasila da građani moraju biti svjesni da davanjem novca djeci koja prose neće biti od pomoći toj djeci budući da se takvim postupkom doprinosi da se djeca "ukopavaju" još više u problem jer su navedena djeca izvor za obezbjeđivanje koristi onih koji ih postavljaju na ulicama.

Zamjenica predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore dr Ljiljana Đurašković upoznala je učesnike Regionalnog sastanka sa aktivnostima Odbora u dijelu promocije i zaštite prava djeteta, sa posebnim osvrtom na aktivnosti realizovane u cilju zaštite djece od prosjačenja. Naglasila je da je Odbor na sjednici u novembru 2011. godine razmotrio Poseban izvještaj o dječijem prosjačenju u Crnoj Gori, koji je sačinio Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, kao i da se priključio Kampanji "Naučimo ih nešto drugo".

Podsjetila je da je Odbor, imajući u vidu ozbiljinost problema dječijeg prosjačenja kao i posledice i rizike koje život na ulici nosi kako za dijete, tako i za društvo u cjelini, razmatranje ovog Izvještaja ocijenio veoma značajnim s namjerom da se ukaže i podsjeti šira i stručna javnost na važnost suzbijanja i rješavanja ovog problema. Upoznala je učesnike sastanka sa ključnim preporukama koje je Ombudsman dao u Izvještaju, a koje je Odbor podržao usvajanjem Zaključka i o čijoj realizaciji se upoznao na 19. sjednici, održanoj 11. novembra 2013. godine, kada je uz prisustvo predstavnika nadležnih ministarstava zaduženih za implementaciju Preporuka i Zaključka, razmotrio i Izvještaj o rezultatima sprovedenih istraživanja o zaštiti djece od eksploatacije, čime je zaokružio brojne aktivnosti na temu zaštite prava djeteta kojima se bavio od 2011-2013. godine.

Svetlana Sovilj, predstavnica Crne Gore u Komitetu država potpisnica Lanzarot konvencije u Savjetu Evrope je upoznala članove sastanka sa aktivnostima Komiteta. Istakla je da je Crna Gora potpisala Konvenciju 18. juna 2009. godine, ratifikovala 25. novembra 2010, a Konvencija je stupila na snagu 1. marta 2011. godine. Lanzarot konvencija o zaštiti djece od seksualnog iskorišćavanja i zlostavljanja kao polaznu tačku uzima standarde Ujedinjenih nacija i Savjeta Evrope, proširujući ih, kako bi se pokrile sve moguće vrste seksualnih krivičnih djela protiv maloljetnika i kriminalizacija istih. Propisano je da države u Evropi i šire utvrde posebno zakonodavstvo i preuzmu mjere sa naglaskom na čuvanju najboljeg interesa djeteta. Takođe je

utvrđeno da osobe koje rade sa djecom moraju biti provjerene i obučene, da djeca treba da budu svjesna rizika od seksualnog iskorišćavanja i seksualnog zlostavljanja i načina na koje mogu da se zaštite. Lanzarot konvencijom su predviđeni i mehanizmi zaštite djece. U cilju praćenja primjene Lanzarot konvencije osnovan je Lanzarot komitet, a procedura monitoringa je podijeljena po rundama, pri čemu se svaka runda odnosi na određenu temu. Lazarot komitet je odlučio da se prvi krug monitoringa odnosi na „seksualno zlostavljanje djece u krugu povjerenja“ i pripremio je tematski upitnik kako bi se prikupili podaci o tome kako države članice sprovode Lanzarot konvenciju. Kao dodatak ovome pripremljen je i Opšti upitnik, a sve potpisnice ove Konvencije moraju dati odgovore na oba upitnika do 31. januara ove godine, tako da će se monitoring obaviti u isto vrijeme u svim državama. Istakla je da je Crna Gora pripremila Nacrt izvještaja koji će uskoro biti razmotren i na sjednici Vlade Crne Gore. Takođe, Svetlana Sovilj je upoznala učesnike i sa osnovnim podacima i aktivnostima Crne Gore u okviru Kampanje Savjeta Evrope „Jedno od petoro“.

Ističući da je izlaganje poslanice dr Ljiljana Đurašković podstaklo da se uključi u diskusiju, načelnica Odjeljenja za prava djeteta u Instituciji Zaštitnika građana Republike Srbije Nataša Jović je saopštila da se Srbija suočava sa problemima prosjačenja djece, a da o uzrocima prosjačenja postoje različita mišljenja, jer odrasli i stručna lica navode da se prosjačenjem uglavnom bave djeca, pripadnici određene populacije, najčešće Romi, dok sama djeca saopštavaju da prose kako bi stekli sredstva neophodna za život. Takođe, slična iskustva u prosjačenju djece ima i Republika Srpska, o čemu je govorila Nada Grahovac, ombudsmen za djecu Republike Srpske.

Zamjenik Ombudsmana Republike Slovenije Tone Dolčić je istakao pozitivan primjer navodeći da je institucija Ombudsmana Slovenije za 12 godina njegovog rada u toj Ustanovi dobila samo jednu prijavu prosjačenja djece, pri čemu je naglasio da u Ljubljani nema djece prosjaka na ulici. Saopštavajući podatak da je Komitet UN uputio preporuku instituciji Ombudsmana Republike Slovenije na Izvještaj o stanju prava djeteta u Sloveniji da donese poseban zakon o pravima djeteta, upitao je predstavnike Republike Srbije da li imaju podatak o tome koliko je Republika Srbija uradila po to pitanju budući da je započela postupak na izradi posebnog zakona o pravima djeteta? Po njegovoj ocjeni izrada takvog zakona ne bi imala smisla, niti je moguće donijeti takav zakon, s obzirom da se ta oblast uređuje brojnim drugim već postojećim zakonima, ali imajući u vidu i činjenicu da je Konvencija UN o pravima djeteta dovoljna, jer se direktno primjenjuje.

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore Šućko Baković je saopštio da je čudno da je upravo Republici Slovenije upućena takva preporuka s obzirom na činjenicu da je institucija Ombudsmana Slovenije u proteklih 12 godina dobila samo jednu prijavu prosjačenja djece kao i činjenicu da u Ljubljani nema djece prosjaka na ulici. Mišljenja je da ono što dobro funkcioniše u državi ne treba mijenjati. U vezi sa time, istakao je da se takva preporuka ne bi mogla primjeniti ni u Crnoj Gori budući da je nemoguće da se to ostvari s obzirom da postoje brojni drugi zakoni kojima je uređena oblast dječijih prava kao i Konvencija UN koja se direktno primjenjuje. Mišljenja je da treba naći pravu mjeru- važni su rezultati i faktičko stanje u zemlji.

Direktor Programa za prava djeteta Save the Children Ahmed Pjano smatra bitnim definisanje dječjeg prosjačenja budući da većina profesionalaca nije upoznata sa samim definicijama različitih oblika zlostavljanja djece. Naglašavajući činjenicu da s jedne strane imamo pravno tumačenje koje tretira pojам dječjeg prosjačenja na jedan način, a s druge strane su profesionalci koji imaju drugi pristup prema djeci koja prose i ne prave razliku između različitih oblika zlostavljanja djece, Direktor Programa za prava djeteta je ocijenio da državnim organima i službama nedostaje uskospesijalizovani kadar za rad sa djecom žrtvama zloupotrebe i iskorišćavanja. Stoga smatra da je neophodno da se sačini jasna definicija i da se zna koji su oblici ekonomске eksploracije što bi profesionalcima dalo mogućnost da intervenišu. Takođe, smatra da se moraju uložiti napor na edukaciji djece, od najranijeg doba, o štetnom djelovanju

svih vidova nasilja, zlostavljanja i zloupotrebe djece i opasnosti koju one sa sobom nose kao i prosvjetno vaspitnih radnika i svih lica koja neposredno rade sa djecom o načinima i raznim vrstama nasilja, zlostavljanja i zloupotrebe djeteta. Bitnim je ocijenio i pitanje koliko državne institucije i centri za socijalni rad imaju kapaciteta da se nose sa ovim problemom? Ukoliko se uvedu mjere zabrane prosjačenja, postavlja se pitanje šta će biti sa djecom prosjacima, odnosno da li će biti dovedeni u takvu poziciju da će biti izloženi nekom od drugih oblika eksploracije.

Takođe smatra bitnim i problem evidentiranja odnosno nepostojanje evidencija tj. baze podataka kao jedne od mjer koje mogu doprinijeti praćenju ovog fenomena. Ocijenio je da na planu prevazilaženja problema u pogledu unapređenja položaja i prava djeteta treba raditi postepeno i kontinuirano s tim da državne institucije i centri za socijalni rad, koji su ključni u rješavanju navedenog problema, treba da se zalažu za svodjenje ovog problema na nulti stepen.

Član Odbora za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova Narodne skupštine Republike Srbije Zlata Đerić je saopštila da u Beogradu postoji ozbiljan problem društva sa korupcijom budući da postoji javna tajna gdje postoje porodice koje se bave različitim vidovima eksploracije djece. Učesnike Regionalnog sastanka je upoznala sa događajem koji se organizuje svake subote na Trgu Svetog trojstva u Somboru- Dječja pijaca. Ova jedinstvena pijaca u Srbiji svake godine jednom nedeljno okuplja veliki broj dece iz grada koja pripadaju različitim društvenim staležima. Počela je sa radom prije četrnaest godina uz podršku Fonda za otvoreno društvo, a o njenom radu brine Centar za socijalni rad. Pravo da prodaju samo deca i to isključivo polovnu robu. Nova zapakovana je isključena, kao i prodaja hrane i pirotehničkih sredstava. O redu na Dječjoj pijaci brinu redari, koji su jasno obelježeni. Na tezgama mladih prodavaca mogu se naći igračke, školski pribori, lektire, diskovi sa muzikom, filmovi, odeća i druge dečije stvarčice po simboličnim cijenama. Istakla je da prilikom održavanja ovakvog vida projekta vlada pozitivna atmosfera, u što se i lično uvjerila budući da je prisustvovala više puta održavanju Dječje pijace. Mišljenja je da ovakav projekat treba podržati jer doprinosi da djeca steknu sliku da prosjačenje nije odgovarajući način zarade i doprinosa sredstava svojoj familiji. Ocijenila je važnim da se razgraniči značenje pojmove: prosjačenje, zloupotreba, upotreba i zlostavljanje.

Nadovezujući se na izlaganje zamjenika Ombudsmana Republike Slovenije a vezano za preporuku Komiteta UN, **Ombudsman za djecu Republike Srpske, Nada Grahovac** je istakla da ne shvata svrhu donošenja jedinstvenog zakona s obzirom da se Konvencija UN o pravima djeteta direktno primjenjuje, a i mišljenja je da donošenje jedinstvenog zakona koji bi objedinio sve oblasti zaštite prava djeteta ne bi ni bilo moguće primjeniti u praksi. Vezano za pitanje direktora Programa za prava djeteta Save the Childrena imaju li centri za socijalni rad kapaciteta da doprinesu poboljšanju dječijih prava i njihovoj zaštiti od svih vidova nasilja, zlostavljanja i zloupotrebe i opasnosti koju one sa sobom nose, Ombudsman za djecu Republike Srpske je naglasila da institucija Ombudsmana ne može da bude njihov portparol nego da centri za socijalni rad moraju osigurati minimum uslova za ostvarivanje i zaštitu prava djeteta. Ističući da centri za socijalni rad, u okviru zakonom utvrđenih nadležnosti, imaju veliku odgovornost i ovlaštenja, bilo da sami vode postupke i donose odluke bilo da u postupku pred sudom i drugim organima daju svoje mišljenje vezano za ostvarivanje i zaštitu prava djeteta, naglasila je da je najčešći odgovor centara za socijalni rad, prilikom obraćanja institucije Ombudsmana Republike Srpske njima, da su obavijestili policijske organe a ono što je njihova nadležnost oni to opravdavaju problemima sa kojima se svakodnevno susreću. Ti problemi utiču na kvalitet njihovog rada, kao što su: veće nadležnosti centara po različitim osnovama ne prati i potreban broj radnika, zatim nedostatak stručnog kadra različitih profila koji je ključan za obavljanje poslova iz nadležnosti centra, nemogućnost formiranja stručnih timova za rad po pojedinim oblastima socijalne zaštite, nedostatak savjetovališta za djecu i roditelje i drugih organizovanih oblika podrške i djeci i roditeljima za brojne situacije sa kojima se susreću na putu odrastanja

djece, nedovoljna finansijska sredstva, nedovoljno stručno osposobljavanje i usavršavanje zaposlenih.

. Učesnici Regionalnog sastanka bili su jedinstveni u stavu da je potrebno obezbijediti pravne i stvarne pretpostavke za uspostavljanje multidisciplinarnog pristupa na rješavanju i suzbijanju problema prosjačenja maloljetnika, kao i uspostavljanje regionalne saradnje sa organima susjednih država u cilju uspostavljanja mehanizama za efikasniji protok informacija radi otkrivanja i kontinuiranog praćenja djece koja se bave prosjačenjem.

Naglašeno je da kroz reformu socijalne zaštite treba uspostaviti raznovrsne servise socijalnih usluga, u skladu sa međunarodnim standardima, a u cilju preventivnog djelovanja na djecu i porodice u riziku i preduzeti mjere u cilju poboljšavanja standarda života porodica sa djecom, posebno onih koji žive ispod linije siromaštva.

Učesnici sastanka su bili jedinstveni u ocjeni da je neophodno sagledati mogućnost iniciranja izmjene postojeće zakonske regulative u cilju preciznog definisanja svih oblika eksploatacije djece i povećanja stepena zaštite djece od svih oblika ekonomski eksploracije. Takođe, neophodno je preduzeti mjere na podizanju nivoa svijesti šire javnosti o štetnosti prosjačenja i obezbijediti dostupnost informacija, prevashodno djeci koja žive na ulici, kako bi se zaštitili od rizika da postanu žrtve trgovine ljudima i ekonomski i socijalne eksploracije.

Na kraju prvog radnog dana, učesnici Drugog regionalnog sastanka prisustvovali su večeri čiji je domaćin bio dr Halil Duković, predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore.

Drugog dana Regionalnog sastanka zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za prava djeteta Nevenka Stanković predstavila je izvještaje koje je institucija Zaštitnika sačinila na osnovu istraživanja realizovanih u okviru Regionalnog projekta "Prevencija eksploracije djece u Jugoistočnoj Evropi" koji je Save the Children realizovao u saradnji sa članicama CRONSEE mreže, ombudsmanima regiona.

Zamjenica Zaštitnika je saopštila da je institucija Zaštitnika sprovedla istraživanja o dječjem prosjačenju, seksualnom iskorišćavanju djece i zloupotrebi djece putem interneta. Istraživanja su predstavljena u tri Izvještaja, a na osnovu rezultata sprovedenih istraživanja sačinjene su određene preporuke koje su upućene nadležnim ministarstvima na dalje postupanje.

Podsjetila je da je prema rezultatima istraživanja o dječjem prosjačenju evidentirano 323 djece uzrasta od 2 do 17 godina, od kojih većina nije državljani Crne Gore, koji su se bavili prosjačenjem u Crnoj Gori. Uzakala je na lošu razmjeru informacija, nepostojanje multidisciplinarnog pristupa u rješavanju ovog problema i nedovoljno dobru kampanju kojom bi se ukazalo na postojanje dječijeg prosjačenja u crnogorskom društvu, kao jednog od oblika ekonomski eksploracije djece.

Kada je riječ o seksualnom iskorišćavanju djece podsjetila je na istraživanje realizovano od 2008. do 2011. godine čiji rezultati su pokazali da je od ukupno 68 slučajeva kojima je prijavljeno seksualno iskorišćavanje i zloupotreba djece u Crnoj Gori samo 35 slučajeva procesuirano, a ovom pojavom zahvaćena su najčešće djeца uzrasta od 10 do 16 godina, a kada je riječ o prostituciji, dječaka uzrasta od 13 do 16 godina, od kojih većina ne pohađa redovnu školu. Potrebno je osnažiti saradnju među državnim organima u cilju sprječavanja seksualnog iskorišćavanja djece i preduzeti mjere na edukaciji djece, kao i mjere na resocijalizaciji i reintegraciji djece, žrtava seksualnog iskorišćavanja i zlostavljanja.

Kada je riječ o zloupotrebi djece putem interneta u Crnoj Gori, zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za prava djeteta je saopštila da su podaci prikupljeni putem fokus grupa i razgovora sa djecom i ukazali su da 90% djece ima računar i pristup internetu kod

kuće, pri čemu internet koriste dva ili više sati u toku dana. Djeca najčešće posjećuju društvene mreže i nijesu upoznati sa mogućim zloupotrebama putem interneta. Po rezultatima, svako četvrtu dijete u Crnoj Gori je dobilo putem interneta poruku pornografskog sadržaja, a svako deseto je pošlo na sastanak sa nepoznatom osobom. Takođe, istraživanje je pokazalo da 90% roditelja vjeruje da njihova djeca čvrsto poštuju dogovore oko korišćenja interneta i da njihova djeca nijesu doživjela neku neprijatnost na internetu. Postoje svega četiri procesuirana slučaja u vezi sa seksualnim iskorišćavanjem i zloupotrebatom djece.

U vezi sa evidentiranim nedostacima, zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore je ukazala na nepostojanje baze podataka i jedinstvene evidencije o zloupotrebi i iskorišćavanju djece. Takođe, ukazala je na činjenicu da ni profesionalci ne prepoznaju sve oblike zlostavljanja djece i ocijenila je da nedostaje usko specijalizovan i stručni kadar koji bi se bavio zaštitom djece od svih oblika zloupotrebe. Ocijenila je da je neophodno osnažiti međusektorsku saradnju i razvijati multidisciplinarni pristup u rješavanju problema. Neophodno je više aktivnosti i mjera preduzimati na reintegraciji i resocijalizaciji žrtava zlostavljanja i iskorišćavanja djece.

Zamjenica je saopštila da se Preporuke koje je Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore uputio nadležnim državnim organima realizuju, a posebno je iskazala zadovoljstvo realizacijom Preporuka datih povodom sprječavanja seksualnog iskorišćavanja i zloupotrebe djece, dok bi, po njenoj ocjeni, više aktivnosti trebalo preuzeti na planu realizacije Preporuka koje se odnose na suzbijanje dječjeg prosjačenja. Posebno je pohvalila aktivnosti nadležnih državnih organa koji se realizovali stručne edukacije sudija, tužilaca i opremili prostorije za saslušanje maloljetnika, u skladu sa Zakonom o maloljetničkom pravosuđem.

Za sve učesnike skupa Odbor za ljudska prava i slobode je pripremio sadržajnu Informaciju u kojoj je predstavljeno postignuto realizacijom Preporuka Ombudsmana i Zaključaka Odbora za ljudska prava i slobode od strane Ministarstva unutrašnjih poslova, Ministarstva rada i socijalnog staranja, Ministarstva prosvjete, Ministarstva pravde i Ministarstva za informaciono društvo i telekomunikacije.

Gordana Stevanović, zamjenica Zaštitnika građana Srbije je predstavila rad Zaštitnika građana u oblasti zaštite djece od eksploracije i upoznala učesnike sa istraživanjem Zaštitnika građana o dječjem prosjačenju, istraživanjem Zaštitnika građana i Panela mladih savjetnika o nasilju u školama i inicijativom za izmjene i dopune Krivičnog zakonika u cilju zaštite djece od seksualnog nasilja koju je Zaštitnik podnio nadležnom ministarstvu.

Kada se govori o dječjem prosjačenju, zamjenica Zaštitnika građana Srbije je naglasila da tačan broj dece koja prosjače nije moguće ni pretpostaviti, s obzirom na specifičnost ove pojave i činjenice da ne postoje evidencije i jedinstvena metodologija evidentiranja pojave, niti ujednačen stav stručnjaka o tome šta je dečje prosjačenje. Zato izostaju i planske, osmišljene i svrhovite mere; one koje se sada primenjuju usmerene su na posledice, a ne uzroke i sprovode se na ad hoc osnovi. Postojeći pravni okvir, koji u jednom dijelu djecu koja prosjače prepoznaće kao žrtve eksploracije, zlostavljanja, zanemarivanja, tu istu djecu sa druge strane kriminalizuje i izlaže sistemu represivnih mera.

Zato je od velikog značaja preporuka Zaštitnika građana da Narodna skupština uvrsti u dnevni red razmatranje predloga Zakona o pravima djeteta koji će podneti Zaštitnik građana, jer se ovim zakonom uvodi pojam djeteta žrtve i uređuje se njegov/njen pravni položaj. Sistemski pristup životu i radu djece na ulici, uključujući i dečje prosjačenje, uslov je da se ova grupa djece zaštiti i da im se obezperi ostvarivanje njihovih prava. Donošenje sveobuhvatne strategije za zaštitu „djece ulice“ – što je takođe jedna od preporuka Zaštitnika građana – kojom će biti osmišljene i planirane mere kako u odnosu na djecu, tako i u odnosu na njihove porodice, je prvi korak u prepoznavanju problema, njegovom definisanju, a potom planiranju i sprovođenju mera.

U suprotnom, može se očekivati dalja reprodukcija eksploracije djece i svih rizika i posledica koje ona nosi, jer „djeca ulice“ rađaju „djecu ulice“. Imajući u vidu posebno osjetljivi položaj djece- žrtve krivičnih djela zamjenica Zaštitnika građana Srbije je istakla da oni zahtjevaju pojačanu pažnju državnih organa i postupanje koje u najvećoj mjeri štiti djecu od sekundarne viktimizacije i traumatizacije. U cilju dosledne primjene Zakona o maloljetnim učiniocima krivičnih djela i krivičnopravnoj zaštiti maloljetnih lica, a prije svega radi poboljšanja položaja djece žrtava krivičnih djela neophodno je da sudovi u većoj mjeri koriste postojeće i dostupne posebno opremljene i djeci prilagođene prostorije(„skrin sobe“). Budući da se skrin sobe, tamo gdje su uspostavljene, ne koriste u dovoljnoj mjeri zamjenica Zaštitnika građana Srbije je ukazala da nekorišćenje postojećih zakonskih mogućnosti i postojećih resursa ide na štetu djece koja su već bila izložena ozbilnjom traumatskom događaju koji može da značajno negativno utiče na tok njihovog rasta i razvoja.u interesu je velikog broja djece žrtava da se postojeći –iako skromni-resursi koriste u što većoj mjeri, kako bi se obezbijedilo da se dijete –umjesto izlaganja novim traumatskim događajima- usmjeri ka postupcima rehabilitacije radi otklanjanja/umanjivanja štete koju je po djetetov psiho-fiziološki razvoj izazvala preživljena trauma.

Predstavljajući Izvještaj Zaštitnika građana o nasilju u školama, zamjenica Zaštitnika građana Srbije je saopštila da je Izvještaj zasnovan na rezultatima istraživanja koje su u u 72 osnovne i srednje škole u Srbiji sprovele članice i članovi Panela mladih savjetnika Zaštitnika građana. Prema raspoloživim podacima, u obrazovno-vaspitnim ustanovama su prisutni najrazličitiji oblici i vrste nasilja. Djeca su izložena vršnjačkom nasilju, ali i nasilju odraslih. Rezultati različitih istraživanja sprovedenih u osnovnim i srednjim školama govore da su najzastupljeniji verbalni oblici nasilja, ali i drugi oblici psihičkog nasilja (vrijeđanje,ismijavanje, ogovaranje, širenje laži, socijalna izolacija, prijetnje i zastrašivanje), zatim otimanje i uništavanje imovine, razni oblici prisiljavanja,prijetnje oružjem i seksualno uznemiravanje. Razvoj savremenih komunikacionih tehnologija doveo je do pojave novog vida nasilja zloupotrebotom informacionih tehnologija među i nad djecom (elektronsko nasilje). U istraživanju obavljenom na 1289 učenika osnovnih i srednjih škola iz Beograda, Novog Sada i Niša dobijeni su podaci o značajnoj rasprostranjenosti fizičkog kažnjavanj u školama, pa se čak 21% osnovaca žalilo da ih nastavnici fizički kažnjavaju, a na fizičko nasilje se žalilo 4% srednjoškolaca. Najčešći načini reagovanja djece na vršnjačko nasilje su izbjegavanje vršnjaka koji se nasilno ponašaju, vraćanje istom mjerom, odvraćanje šalama i razgovor. Pomoć od odraslih traži 30%, a od vršnjaka 25% djece. Zabrinjavajućim smatra podatak koji govori da 44% učenika ne čini ništa i ostaje pasivno u situacijama nasilja kojima prisustvuju.

Naglašavajući značaj sprovedenog istraživanja o stavovima mladih o tjelesnom kažnjavanju koje je sproveo Panel mladih savjetnika Zaštitnika građana, zamjenica Zaštitnika građana je saopštila da su ciljevi sprovedenog istraživanja sljedeći: kakav je stav dece i mladih prema fizičkom kažnjavanju i dobrim roditeljskim praksama i metodama nenasilnog vaspitanja, potrebi da se roditelji edukuju za roditeljstvo i vaspitanje svoje dece, da li postoji razlika u stavovima s obzirom na prisutnost porodičnog nasilja u porodicama ispitanika, ko su osnovne osobe koje mladi smatraju za potencijalne oslonce u suočavanju sa porodičnim nasiljem, uticaj demografskih varijabli. Vezano za analizu stavova djece i mladih prema tjelesnom kažnjavanju rezultati istraživanja su da djeca i mladi imaju negativan stav prema fizičkom kažnjavanju, 84% mladih smatra da se djeci može ukazivati na štetno ponašanje i bez batina, a čak 82% mladih prepoznaće da se batinama može povrediti telo i ličnost deteta (u potpunosti ili delimično) dok 81% izjavljuje da bi na njih više efekta imalo kad bi im roditelji objasnili zašto nešto ne treba uraditi, nego ako bi ih istukli 82% ocenjuju da oni neće fizički kažnjavati sopstvenu decu. Naglasila je da je Zaštitnik građana Republike Srbije mišljenja da se zakonom mora propisati sankcionisanje fizičkog kažnjavanja.

Nada Grahovac, Ombudsman za djecu Republike Srpske, navodeći da je to najmlađa institucija tog tipa u regionu, saopštila je da se bave unapređenjem društvene brige za djecu i

zaštitom djece, jer je odrastanje djeteta proces koji određuje njegovu budućnost, pa je obaveza odraslih da osiguraju da svako dijete u svim fazama razvoja bude bezbjedno. Saopštila je da je u broju pritužbi koje se šalju Ombudsmanu sve veći broj onih koji podnose sama djeca. Nasilje nad djecom javlja se u različitim oblicima-zanemarivanje djeteta, fizičko zlostavljanje, psihičko zlostavljanje, seksualno zlostavljanje, nasilje putem interneta i mobilnih telefona. Međutim, osnovni problem je što se ono na vrijeme ne prepozna i što izostaje odgovarajuća reakcija nadležnih, kako u dijelu podrške i pomoći djetetu tako i u dijelu utvrđivanja odgovornosti počinilaca. Iako porodica ima primarnu ulogu u razvoju i odrastanju djeteta, mnoga djeca upravo u porodici i u najranijem uzrastu doživljavaju različite oblike zanemarivanja, povređivanja, ponižavanja i zlostavljanja. Nasilje koje djeca doživljavaju u porodici nikako nije stvar samo porodice bez obzira što se dešava unutar nje, već ozbiljan društveni problem. S obzirom da su brojne situacije u kojima se djeca nađu, samo posljedica nedostatka potrebne roditeljske brige i nadzora, a da pri tome izostaje odgovarajuća reakcija nadležnih institucija i službi, Ombudsman za djecu je u izvještajnom periodu pokrenuo inicijativu za donošenje Protokola o postupanju u slučaju nasilja, zlostavljanja ili zanemarivanja djece. Ombudsman za djecu Republike Srpske je istakla da je Protokolom definisano da se na osnovu podataka svih službi koje imaju mandat postupati u zaštiti djeteta od bilo kojeg oblika nasilja, izrađuje godišnji izvještaj, koji pored statističkih pokazatelja treba da ukaže i na eventualne slabosti u sistemu i one njegove djelove u kojima se sistem mora jačati da bi se osigurala zaštita djece. S obzirom da je Protokol stupio na snagu 1.januara 2013. godine, prvi izvještaj o nasilju nad djecom, Republika Srpska bi trebala imati sredinom 2014. godine.

Ono što je zajedničko u ostvarivanju i zaštiti gotovo svakog prava djeteta je puno učesnika koji, svaki u okviru svojih ovlašćenja, imaju obavezu prepoznati povrede prava djeteta i reagovati u skladu sa svojim ovlašćenjima i najboljim interesom djeteta. Ako samo jedan od učesnika - roditelj, škola, centar za socijalni rad, mediji, pravosuđe, ne reaguje pravovremeno i adekvatno, posljedice po dijete mogu biti i teške i dugoročne, a da ne govorimo o situaciji u kojoj istovremeno više učesnika ne postupi u skladu sa najboljim interesom djeteta. Zbog toga je vrlo važno da su nadležnosti za postupanje institucija i službi jasno određene, ali i odgovornost za nepostupanje i neadekvatno postupanje. Budući da se od institucije Ombudsmana za djecu često očekuju odgovori o broju djece, različitim kategorija, kojima su povrijeđena prava po nekom osnovu, saopštila je da je institucija Ombudsmana za djecu Republike Srpske sprovedla istraživanje u određenim oblastima kao što su: prosjačenje djece, seksualno zlostavljanje, vršnjačko nasilje, napuštanje škole, djeca bez roditeljskog staranja. Istakla je da su se predstavnici institucije Ombudsmana suočili sa problemom nedovoljne uključenosti institucija i službi koje imaju mandat za postupanje u ostvarivanju i zaštiti prava djeteta i u dijelu vođenja odgovarajućih evidencija. U praksi su vrlo česte situacije da službe, u okviru svojih ovlaštenja, imaju evidencije, međutim, one nisu objedinjene. Samo vođenje evidencije bez njihove dodatne klasifikacije, teško može da ukaže na moguće povrede prava djeteta. Pri tome, Ombudsmana za djecu je naglasila da nije dovoljno samo uspostaviti mehanizam za prikupljanje podataka, posebno je važno i da se prikupljeni podaci analiziraju, jer kontinuirano praćenje ostvarivanja prava djece i njihova zaštita u različitim sektorima, između ostalog, je i u funkciji procjene dosadašnjih mjera i aktivnosti i istovremeno je osnov za predlaganje odgovarajućih mjera radi poboljšanja onih dijelova sistema na koje ukazuju.

Zoran Vukčević, šef Delegacije Skupštine Crne Gore u Parlamentarnoj skupštini Savjeta Evrope i kontakt osoba ispred Crne Gore u Mreži parlamentaraca za borbu protiv seksualnog zlostavljanja djece “Jedno od petoro”, upoznao je učesnike skupa sa osnovnim podacima o Kampanji Savjeta Evrope “Jedno od petoro”, kao i aktivnostima koje je Crna Gora realizovala u sklopu Kampanje.

Podsjetio je da prema statističkim podacima Savjeta Evrope, svako peto dijete u Evropi bilo je žrtva nekog od oblika seksualnog nasilja, a u 70-85% slučajeva zlostavljač je bilo lice koga dijete poznaje i kome vjeruje.

Ciljevi Kampanje su promocija i primjena Konvencije Savjeta Evrope o zaštiti djece od seksualnog iskorišćavanja i seksualnog zlostavljanja, kao krovnog dokumenta koji će doprinijeti unapređivanju jedinstvenog pravnog sistema i homogenizovati pravni okvir u cilju što kvalitetnije zaštite djece, kao i podizanje svijesti o postojanju problema i sagledavanje mogućnosti za rješavanje problema u cilju zaustavljanja zlostavljanja i seksualnog nasilja nad djecom.

U cilju uspješnijeg sprovođenja Kampanje u Crnoj Gori u 2012. godini formiran je Nacionalni tim u koji su uključeni predstavnici Skupštine, Vlade, medija, civilnog sektora, međunarodnih organizacija i svih segmenata društva koji mogu dati svoj doprinos u ovoj oblasti.

Crna Gora i nadležni organi preduzimaju brojne mjere socijalne politike za zaštitu djece, žrtava seksualnog nasilja. Posebne aktivnosti se preduzimaju u cilju zaštite onih koji su najranjiviji u društvu, a to su zlostavljana i zanemarena djeca, djeca bez roditeljskog staranja, djeca koja žive u porodicama slabijeg imovnog stanja, djeca sa smetnjama u razvoju, djeca sa neprihvatljivim ponašanjem i djeca u sukobu sa zakonom. Najčešći problemi sa kojima su se nadležni suočavali u praksi bili su: nedovoljna informisanost šire javnosti, pa i stručnog osoblja o postojanju ove pojave, nedostatak stručnog znanja i vještina, kao i nepovezanost i nedostatak saradnje između institucija, pa su mjere preduzete upravo sa ciljem rješavanja ovih problema.

Šef Delegacije Skupštine Crne Gore u Parlamentarnoj skupštini Savjeta Evrope je saopštio da će nadležne u Savjetu Evrope informisati o održavanju ovog važnog sastanka u Crnoj Gori na ovu temu, čime se pokazuje spremnost cijelog regiona da se zajedničkim snagama bori u rješavanju problema različitih oblika zlostavljanja djece.

Ivana Roksandić, član Odbora za ljudska i manjinska prava Hrvatskog sabora je saopštila da taj Odbor i Odbor za obitelj, mlade i sport u značajnoj mjeri doprinose poboljšanju položaja djece. Istakla je saradnju koju Odbor ima sa Pravobraniteljicom za djecu Republike Hrvatske, naglašavajući da Pravobraniteljica prisustvuje skoro svim sjednicama Odbora i svojim preporukama daje korisne sugestije u cilju poboljašanja zakonodavstva radi bolje zaštite prava i interesa djeteta. Odbor prati ostvarivanje zakonskih i konvencijskih prava djeteta. Takođe, Odbor posebnu pažnju posvećuje djeci pripadnicima Romske populacije i nastoji doprinijeti poboljšanju uslova njihovog života. Izražen je problem ranog napuštanja škola, pa se ulažu dodatni napor na jačanju svijesti djece i roditelja o značaju redovnog pohađanja škola. Takođe, suočavaju se sa problemom što djeca do kasnih večernjih sati ostaju na ulici, iako je Zakonom utvrđeno da djeca ispod 16 godina starosti poslije 23 sata ne smiju biti na ulici. Važnim je ocijenila i doprinos koji mediji treba da daju u cilju promocije i zaštite prava djeteta, a istakla je da je posebno bitno da se novinari pridržavaju etičkog kodeksa prilikom izvještavanja o djeci žrtvama različitih oblika zloupotrebe.

Mila Jelavić, pravobraniteljica za djecu Republike Hrvatske je istakla da je veoma bitno da se u cilju zaštite djece od svih vidova zloupotrebe uspostavi multidisciplinarni pristup i saradnja, s obzirom da djeca žrtve zlostavljanja dugo čekaju na obradu, vještačenje i terapijski tretman. Svakom zlostavljanom djetetu i njegovim roditeljima potrebna je pravovremena i stručna pomoć i zaštita. Saopštila je da je u Hrvatskoj još prisutan problem tjelesnog kažnjavanja djece, kao i problem boravka djece na ulici u kasnim večernjim satima, ali ohrabruje činjenica da nadležne institucije prepoznaju značaj ovog problema pa sve češće preduzimaju i preventivne akcije. Takođe, prisutno je i nasilje, a nadležni organi nekada ne reaguju pravovremeno na prijave nasilja među djecom, navodeći da je potrebna bolja razmjena informacija o počinjenom nasilju, kao i stručni tretman sa djecom počiniocima i žrtvama, ali i posmatračima nasilja. Osim odgovora na već počinjeno nasilje, obrazovna politika mora osnaživati i podsticati aktivnu ulogu vaspitno obrazovnih ustanova, edukaciju stručnjaka koji rade sa djecom i mladima, pružanje neophodne pomoći djeci i mladima žrtvama nasilja,

kontinuirano praćenje pojave nasilja među djecom i mladima, senzibilizaciju roditelja, djece i mlađih za problem nasilja među djecom i mladima. Stoga, u cilju poboljšanja položaja djece u Hrvatskoj Pravobraniteljica za djecu u saradnji sa svim drugim institucijama Republike Hrvatske i nevladnim sektorom preduzima brojne aktivnosti.

Učesnici Drugog regionalnog sastanka su bili jedinstveni u ocjeni da je organizovanje ovog skupa prava prilika da se razmjenom mišljenja, ideja, iskustava i dobrih praksi međusobno upoznaju sa stanjem prava djeteta u svakoj od zemalja pojedinačno, ali i da se podstakne i dodatno unaprijedi saradnja parlamentarnih tijela nadležnih za ljudska prava i prava djeteta sa ombudsmanima kako na nivou svake od država, tako i na regionalnom nivou, kroz saradnju svih institucija.

Učesnici Drugog regionalnog sastanka zaključili su da je nužno ostvariti tjesnu i efikasnu saradnju država regiona u zaštiti djece od eksploatacije, posebno imajući u vidu česte migracije „djece ulice“ u regionu, kao i da je neophodno nastaviti intenzivne aktivnosti ombudsmana na praćenju ostvarivanja i zaštiti prava djece koja su izložena nasilju, zlostavljanju, zanemarivanju i eksploataciji.

Drugi regionalni sastanak parlamentarnih radnih tijela nadležnih za ljudska prava i prava djeteta sa ombudsmanima za djecu zemalja regiona završen je usvajanjem

Zajedničke izjave.

U zajedničkoj izjavi koju su potpisali svi učesnici, konstatovani su ključni nedostaci u procesu zaštite djece od različitih oblika nasilja, zlostavljanja i zloupotrebe, te ukazano na važnost prevencije u zaštiti djece i edukacije i djece i profesionalaca koji rade sa djecom o uzrocima, prepoznavanju i posljedicama nasilja na razvoj djeteta, te važnosti evidencije o različitim oblicima nasilja nad djecom. Posebno je ukazano na važnost saradnje između nadležnih institucija, ali i jačanja regionalne saradnje u cilju razmjene iskustava i dobre prakse.

Svi učesnici skupa su se složili da se predrasude ne mogu iskorijeniti iz ljudskih glava, ali se može zabraniti ponašanje zasnovano na predrasudama donošenjem zakona kojima će se sankcionisati prekršajne ili krivične odgovornosti po pitanju kršenja ljudskih prava. Takođe je konstatovano da sve države regiona imaju isti problem - dobru normativnu regulativu u ovoj oblasti, ali slabu primjenu zakona u praksi, tako da u realnom životu građani zaštitu svojih prava imaju uglavnom zapisanu negdje na papiru. Zbog toga je istaknuta potreba da se kroz razmjenu iskustava, dobrih ili loših praksi, sačini listing razloga koji onemogućavaju njihovu sprovodljivost u praksi. U tom cilju izražena je potreba jačanja regionalne saradnje i organizovanja ciklusa održavanja ovakvih konferencija u kojima će domaćin biti svaka od država regiona, na određene teme koje će se prethodno definisati, sve u cilju jačanja mehanizama i procedura kojima se obezbjeđuje efikasnost rada i ostvarivanje nadležnosti parlamentarnih tijela.

Saglasili su se da prioritetne oblasti djelovanja utvrđene na Prvom regionalnom sastanku parlamentarnih tijela nadležnih za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova, održanom u Beogradu 29. i 30. oktobra 2013. godine ostanu u narednom periodu:

- prava nacionalnih manjina,
- rješavanje problema izbjeglih i raseljenih lica,
- ekonomski prava, prije svega pravo na rad,
- zaštita osoba drugačije seksualne orijentacije,
- prava Roma i, s tim u vezi, podrška regionalnom projektu Romske interparlamentarne organizacije,
- prava žena i rodna ravnopravnost i

-zaštita prava djeteta, a naročito zaštita od dječije pornografije i sajber kriminala.

Iz Informativnog materijala koji je pripremila Sekretar Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore za učesnike Drugog regionalnog sastanka parlamentarnih radnih tijela nadležnih za ljudska prava i prava djeteta sa ombudsmanima za djecu zemalja regiona:

“ U Regionalnoj školi za javnu upravu (ReSPA) u Danilovgradu, 21. i 22. januara 2014. godine, održan je Drugi regionalni sastanak parlamentarnih radnih tijela nadležnih za ljudska prava i prava djeteta sa ombudsmanima za djecu zemalja regiona, u organizaciji Odbora za ljudska prava i slobode, Delegacije Skupštine Crne Gore u Parlamentarnoj skupštini Savjeta Evrope i institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore. Tema Drugog regionalnog sastanka bila je: „Prava djeteta- Unapređenje položaja djeteta u cilju zaštite od svih vidova eksploatacije“.

RESPA (Regional School of Public Administration) je međunarodna organizacija koja ima misiju da unaprijedi regionalnu saradnju u oblasti javne administracije na Zapadnom Balkanu. Stoga, RESPA je jedinstven istorijski poduhvat, osnovan sa ciljem da podrži stvaranje odgovorne, efikasne i profesionalne državne administracije u zemljama Zapadnog Balkana na njihovom putu ka Evropskoj uniji.

RESPA zapravo ima tri dimenzije – praktičnu, političku i, na kraju, simboličku dimenziju. Tek kad sve tri te “kockice” poslože može se shvatiti uloga i značaj ove međunarodne organizacije. Njena praktična dimenzija se vidi iz samog naziva – škola, ali je ReSPA zapravo puno više od škole. Ono što se već pokazuje danas, ukupan dizajn na kojem je ReSPA postavljena, govori o tome da je ona u suštini centar za regionalnu saradnju, prije svega u oblasti javne uprave na Zapadnom Balkanu.

Simboličku dimenziju predstavlja ta vrijednost povezivanja ljudi sa ovog prostora, obnavljanja i uspostave veza koje su tokom zbivanja devedesetih godina značajno destruirane. Veoma je značajan taj proces povezivanja unutar regije, eventualna modifikacija vlastitog ponašanja, stavova i razmišljanja sa ciljem uvažavanja i prepoznavanja vrijednosti i drugih u regionu. To je na neki način preduslov za neke integracije u širem smislu. Ulogu ReSPA upravo treba posmatrati u tom kontekstu, kao svojevrstan test za zemlje regije od strane Evropske unije. Test koji treba da pokaže u kojoj mjeri su ove zemlje spremne i sposobne da međusobno sarađuju, da se međusobno integrišu, a to bi bio indikator EU kako će se one ponašati i u široj zajednici.

Inicijativa za formiranje jedne ovakve organizacije datira iz 2003. godine. Ona je tada pokrenuta na Solunskom samitu zemalja članica EU kojem su prisustvovali i lideri zemalja sa Zapadnog Balkana. Taj skup će ostati kao vrlo relevantan za Zapadni Balkan jer su tu praktično otvorena vrata zemljama ovog regiona za pridruživanje EU.

Od avgusta 2010. godine, kada je međunarodni sporazum o osnivanju ReSPA stupio na snagu, kontinuirano su vođene aktivnosti pod okriljem Evropske unije. Protokol o saradnji u osnivanju ReSPA je potpisana 2006. godine od strane svih šest država regije, dvije godine kasnije – 2008. sačinjeno je Pismo namjere o osnivanju škole, da bi 2010. godine taj ugovor o osnivanju ReSPA bio ratifikovan u parlamentima svih država potpisnica – Albanije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Makedonije, Crne Gore i Srbije”.

U okviru društvenih aktivnosti realizovana je posjeta Podrumu vina Šipčanik dok planirani obilazak Nacionalnog parka “Skadarsko jezero” nije realizovan zbog klimatskih nepogoda.

Posebna atrakcija za turiste je Podrum vina Šipčanik, koji se nalazi na dubini od preko 30 metara ispod površine zemlje. U obliku je tunela dugog 356 metara, prosječne širine 13,5 i visine

sedam metara. Na blizu 7000 kvadratnih metara čuva se i njeguje vino u idealnim klimatskim i tehnološkim uslovima. U drvenim buradima i flašama odležava i stari dva miliona litara vina. U sklopu podruma su vinoteka sa 28.000 flaša vina starih od tri do deset godina, degustaciona sala na 200 kvadratnih metara i specijalizovana prodavnica, što je posebno impresioniralo sve učesnike Drugog regionalnog sastanaka parlamentarnih radnih tijela nadležnih za ljudska prava i prava djeteta sa ombudsmanima za djecu zemalja regiona.

Sastavni dio Izvještaja: **ZAJEDNIČKA IZJAVA**

**IZVJEŠTAJ SAČINILA
SEKRETAR ODBORA**

Slava Burić

PREDSJEDNIK ODBORA
dr Halil Duković

SKUPŠTINA CRNE GORE
Odbor za ljudska prava i slobode

SKUPŠTINA CRNE GORE
Delegacija Skupštine Crne Gore u
Parlamentarnoj skupštini Savjeta Evrope

**DRUGI REGIONALNI SASTANAK PARLAMENTARNIH TIJELA NADLEŽNIH ZA LJUDSKA PRAVA
I PRAVA DJETETA SA OMBUDSMANIMA ZA DJECU ZEMALJA REGIONA**

TEMA:

**"PRAVA DJETETA - UNAPREDJENJE POLOŽAJA DJETETA U CILJU ZAŠTITE OD SVIH VIDOVA
EKSPLOATACIJE"**

Po završetku Drugog Regionalnog sastanka parlamentarnih tijela nadležnih za ljudska prava i prava djeteta sa ombudsmanim za djecu zemalja regiona, na temu: „Prava djeteta-unapredjenje položaja djeteta u cilju zaštite od svih vidova eksploracije“, koji je organizovao Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore sa Delegacijom Skupštine Crne Gore u Parlamentarnoj skupštini Savjeta Evrope i Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda Crne Gore, održanog 21. i 22. januara 2014. godine u Danilovgradu, delegacije:

- Srbije: Narodna skupština - Odbor za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova i - Zaštitnik gradana Republike Srbije- Zamjenica Zaštitnika i načelnica Odjeljenja za prava djeteta

- Hrvatske: Hrvatski sahor - Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina i Pravobraniteljica za djecu

- Slovenije-Zamjenik Ombudsmana

- Republike Srpske - Ombudsman za djecu i Zamjenik Ombudsmana

- Crne Gore – Skupština Crne Gore- Odbor za ljudska prava i slobode, Delegacija Skupštine Crne Gore u PSSE, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore i Zamjenica Zaštitnika

su usvojile sledeću:

Montenegro

ZAJEDNIČKU IZJAVU

Učesnici sastanka:

- pozdravljaju organizovanje ovog regionalnog okupljanja, ističući da uspostavljanje saradnje, njen kontinuirani razvoj najbolji je put koji ima za cilj demokratski preobražaj zemalja regiona na polju zaštite svih vidova ljudskih prava, s posebnim akcentom na zaštitu prava djece u njihovom najboljem interesu;
- saglasni su da treba nastaviti ciklus održavanja ovakvih sastanaka u kojima će domaćin biti svaka od država regiona, na određene teme koje će se prethodno definisati;
- konstatuju značaj razmjene iskustava i dobre prakse u cilju jačanja mehanizama i procedura kojima se obezbjeđuje efikasnost rada i ostvarivanje nadležnosti parlamentarnih tijela kroz inteziviranje aktivnosti sa institucijama ombudsmana;
- Imajući u vidu ozbiljnost problema:
 - dječjeg prosjačenja kao i posljedice i rizike koje život na ulici nosi kako za zajednicu i dijete tako i društvo u cjelini,
 - seksualnog iskorišćavanja i zloupotrebe djece
 - zloupotrebe djece putem interneta i
 - svih vidova eksploracije djece,zajednički konstatuju da su sve to ozbiljni problemi čije suzbijanje i rješavanje zahtijeva uključivanje svih državnih institucija u dijelu svojih nadležnosti, a doprinosi njihovom rješavanju, pri čemu je saradnja među institucijama veoma bitna kao i saradnja sa zemljama regiona;
- Kao ključne nedostatke u procesu zaštite djece od različitih oblika zloupotrebe i iskorišćavanja ukazali su na nedostatke zajedničke svim zemljama regiona:
 - većina profesionalaca nije upoznata sa samim pravilima (definicijama) različitih oblika zlostavljanja djece što ukazuje da državnim organima i službama nedostaje uskospesjalizovani kadar za rad sa djecom žrtvama zloupotrebe i iskorišćavanja,
 - nepostojanja evidencija, odnosno baza podataka, kao jedne od mjeru koje mogu doprinijeti praćenju ovog fenomena, ali i protoku informacija između profesionalaca što bi doprinijelo boljoj zaštiti djece i sistemskom praćenju problema zlostavljanja i zloupotrebe djece,
 - nepostojanje preventivnih programa, u cilju upoznavanja šire javnosti sa problemima zloupotrebe i iskorišćavanja djece i ohrabrvanje djece da slučajeve zloupotrebe i iskorišćavanja prijave nadležnim službama;

Montenegro

- nepostojanje u većina zemalja u okruženju specijalizovanih službi za rad sa djecom žrtvama u cilju njihovog potpunog oporavka i reintegracije;

- Su saglasni da je radi unapređenja efikasnije zaštite djece od svih vidova eksploracije i zanemarivanja djece neophodno:
 - utvrđivanje uzroka iskoriščavanja djece,
 - multidisciplinarni pristup problemu,
 - izmjena zakonske regulative u cilju bolje zaštite prava djece,
 - jačanje uloge centara za socijalni rad i savjetovališta za roditelje,
 - preduzimanje mjera na podizanju svijesti djece, građana, stručne javnosti.

- Apostrofirali su prepoznavanje značaja porodice kao osnovnog polazišta u kome dijete treba da ima najveću sigurnost ukazujući na neophodnost njenog ekonomskog osnaživanja i poboljšanje zakonodavstva primjenom odredbi Lanzarote konvencije o zaštiti djece od seksualnog iskoriščavanja i zlostavljanja i Konvencije protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici;

- Saglasili su se da na poslanicima i njihovim nacionalnim parlamentima, naročito radnim tijelima za ljudska prava i prava djeteta i institucijama ombudsmana, kao prvenstveno preventivnog mehanizma, leži odgovornost da mjerama kontinuirane primjene instrumenata parlamentarnog nadzora obezbijede najbolji put koji ima za cilj demokratski preobražaj društva na svim ljestvicama sistema radi zaštite djece i njihovog prava na sigurno i zdravo odrastanje u njihovom najboljem interesu;

- Zaključili su da treba što više raditi na edukaciji:
 - djece, od najranijeg doba, o štetnom djelovanju svih vidova nasilja, zlostavljanja i zloupotrebe djece i opasnosti koju one sa sobom nose,
 - prosvjetno- vaspitnih radnika i svih lica koja neposredno rade sa djecom o načinima i raznim vrstama nasilja, zlostavljanja i zloupotrebe djeteta,
 - svih profesionalaca koji dolaze u kontakt sa djecom žrtvama raznih vidova nasilja, zlostavljanja i zloupotrebe,
 - i podizanju svijesti roditelja i šire javnosti o svim vidovima zloupotrebe djece, štetnim uticajima svih vrsta na njegov razvoj i načinima zaštite djeteta od tih uticaja i odgovornosti medija u promociji i zaštiti prava djeteta,
 - za preduzimanje neophodnih radnji i mjera na obezbjeđivanju većeg stepena saradnje roditelja i obrazovno-vaspitnih ustanova u cilju jačanja i unapređenja roditeljske uloge u procesu zaštite djeteta;

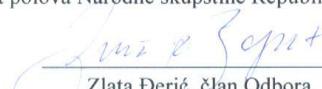
Montenegro

- Zaključili su da samo jasno postavljeni ciljevi na jačanju kapaciteta socijalnih institucija mogu da se nose sa ovim problemima i osposobe da pruže adekvatnu zaštitu i djeci i porodici;
- Saglasni su da se radi unapređenja efikasnosti u ovom domenu ključ rešenja nalazi u evidencijama ovih slučajeva i to na međuregionalnom nivou zbog čega su učesnici Regionalog sastanka pozvali na tješnju saradnju i razmjenu informacija u cilju afirmisanja proaktivnog pristupa i uspostavljanja efikasnih mehanizama za praćenje sproveđenja utvrđenih politika u oblasti prava djeteta i dostignutog napretka u svrhu razmjene dobrih praksi;
- Saglasni su da prioritetne oblasti djelovanja utvrđene na Prvom regionalnom sastanku parlamentarnih tijela nadležnih za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova, održanom u Beogradu 29. i 30. oktobra 2013. godine ostanu u narednom periodu:
 - prava nacionalnih manjina,
 - rešavanje problema izbjeglih i raseljenih lica,
 - ekonomska prava, a prije svega pravo na rad,
 - zaštita osoba drugačije seksualne orijentacije,
 - prava Roma i, s tim u vezi, podrška Regionalnom projektu romske interparlamentarne organizacije,
 - prava žena i rodna ravnopravnost,
 - zaštita prava djeteta, a naročito zaštita od dječje pornografije i sajber kriminala
- Zahvaljuju se Save the Children, UNICEF-u, OEBS-u i Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori na saradnji, podršci i pomoći u realizaciji parlamentarne regionalne saradnje po pitanjima ljudskih prava i prava djeteta.

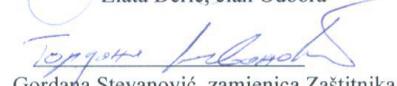
Učesnici Drugog regionalnog sastanka:

- za Odbor za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova Narodne skupštine Republike Srbije

Zlata Đerić, član Odbora

- za instituciju Zaštitnika građana Republike Srbije

Gordana Stevanović, zamjenica Zaštitnika

- za Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Hrvatskog sabora

Ivana Rokšundić

Montenegro

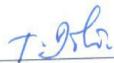
Ivana Roksandić, član Odbora

- za instituciju Pravobraniteljice za djecu Republike Hrvatske

Mila Jelavić, pravobraniteljica za djecu

- za instituciju Ombudsmana Slovenije

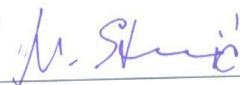
Tone Dolčić, zamjenik Ombudsmana

- za instituciju Ombudsmana za djecu Republike Srpske

Nada Grahovac, Ombudsman za djecu

- za instituciju Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore

Šućko Baković, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore

- za Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore

dr Halil Duković, predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode

- za Delegaciju Skupštine Crne Gore u Parlamentarnoj skupštini Savjeta Evrope

dr Zoran Vukčević, šef Delegacije

Montenegro

SKUPŠTINA CRNE GORE
Odbor za ljudska prava i slobode

Broj: 00-51/14-4
Podgorica, 26. februar 2014. godine

ODBORU ZA MEĐUNARODNE ODNOSE I ISELJENIKE

Na osnovu člana 210 stav 3 Poslovnika Skupštine Crne Gore, podnosim Izvještaj sa Drugog regionalnog sastanka parlamentarnih radnih tijela nadležnih za ljudska prava i prava djeteta sa ombudsmanima za djecu zemalja regiona, u organizaciji Odbora za ljudska prava i slobode, Delegacije Skupštine Crne Gore u Parlamentarnoj skupštini Savjeta Evrope i institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore na temu „Prava djeteta- Unapređenje položaja djeteta u cilju zaštite od svih vidova eksploracije“, održanog 21. i 22. januara 2014. godine u Regionalnoj školi za javnu upravu(Respa) u Danilovgradu.

ŠEF DELEGACIJE
dr Halil Duković

DOSTAVLJENO:

- doc.dr Miodragu Vukoviću, predsjedniku Odbora, dr Halil Duković
- Vesni Radulović, sekretaru Odbora,
- članovima Odbora za ljudska prava i slobode

